

NERTSENHOUDER BETTINA BOSCH

Het verbod op het houden van pelsdieren, dat in 2024 ingaat, hangt als een donkere wolk boven het nertsbedrijf van Bettina en Henk Bosch in de buurtschap Oolde bij Laren Gld. "Dat vreet aan je. Je praat er elke dag over, maar we laten ons het plezier in het leven daardoor niet vergallen. Wij blijven geloven in een goede afloop."

"We laten ons het plezier in het leven niet vergallen door het verbod"

Interview Hans Siemes | Foto's Ingrid Zieverink |
Overgenomen uit het tijdschrift *Naober*, winter
2016, rubriek 'Boerin'

DAGINDELING

Een normale dag kent Bettina Bosch eigenlijk niet. Het is per seizoen anders, omdat nertsen bij daglicht verzorgd worden. In de zomer vroeg opstaan en laat stoppen, in de herfst en winter kan het allemaal wat later. Het jaar door zijn er drukke periodes, waarin van zonsopgang tot zonsondergang bij de dieren gewerkt wordt.

Een gemiddelde dagindeling ziet er als volgt uit:

- 07.00 uur:** Opstaan. Henk is vaak al eerder uit bed om te gaan voeren. Ik begin met het maken van het ontbijt.
- 07.45 uur:** Koffie, samen met de twee medewerkers. Ondertussen gaan de kinderen, Gerco (14) en Aline (16), naar school.
- 08.00 uur:** Aan het werk. Dat kan van alles zijn: voeren, strooisel geven, hokken schoon maken, administreren, boekhouding. Dat soort werk. Tussendoor huishoudelijk werk doen.
- 09.30 uur:** Samen koffie drinken.
- 12.00 uur:** Brood eten.
- 14.30 uur:** Koffie. Daarna weer aan de slag en tot slot koken.
- 17.00 uur:** Afhankelijk van het moment waarop de kinderen naar sport (zwemmen) moeten, eten we warm.
- 19.00 uur:** Het hangt af van wat er op het programma staat. Hardlopen, naar een vergadering, administratie doen, werken aan het blad *Kerkklanken* en als het nog licht is even langs de dieren.
- 23.00 uur:** Naar bed.

Wie is Bettina Bosch?

"Ik ben 40 jaar en woon samen met Henk en de kinderen. Ik ben opgegroeid in Putten. Zelf kom ik niet van een boerderij. Sinds 1997 wonen we in Oolde. Ik ben de dochter van een timmerman. Na de havo heb ik een jaartje in een supermarkt en een kledingzaak gewerkt en toen liep ik tegen Henk aan. Ik wilde geen boer, want die zijn altijd aan het werk en ze stinken, maar hij is hartstikke lief. We werken met heel veel plezier samen. We konden dit bedrijf in Oolde eind 1995 huren en daarna, in 1997, kopen. Nu hebben we 3980 moederdieren."

Wat zijn je sterkste eigenschappen?

"Ik ben redelijk perfectionistisch. Ik wil het graag geordend en overzichtelijk hebben. Ben positief ingesteld: een dag niet gelachen is een dag niet geleefd. Ik heb belangstelling voor de wereld om me heen. Ik ben redelijk aanwezig en roer mijn mondje graag."

En wat je zwakste?

"Geen! Ha, ha. Als ik mijn dag niet heb, kun je het goed merken. Het perfectionisme zit me wel eens in de weg. Een beetje eigenwijs ben ik ook."

Wat heb je met het platteland?

"Ik heb altijd buitenaf gewoond. Dat is heerlijk. De vrijheid, de ruimte, de rust. In twee stappen zit je in de natuur. Met de auto ben je ook zo in de bewoonde wereld. Ik heb genoeg contacten om me heen."

Hoe belangrijk zijn boerinnen?

"Best belangrijk. Ze hebben geen 9-tot-5-mentaliteit. Ze brengen net even die vrouwelijke touch binnen het bedrijf. De kantine opgeruimd bijvoorbeeld. Kleine dingen die de mannen hier totaal onbelangrijk vinden. Een mooie uitspraak hier uit de buurt is: 't *Wief is 't halve bedrijf*."

Julie hebben een nertsenbedrijf. Beschrijf eens wat daar zoal gebeurt. Wat zou iedereen moeten weten?

"We verzorgen de dieren optimaal. In de groeiperiode voeren we ze vier keer per dag vis- en kipslachtafval, vitamines en mineralen. Gemiddeld eten ze zo'n 150 tot 200 gram per dag. Vanaf september wordt dat geleidelijk teruggebracht naar één keer per dag. Twee keer per week krijgen

ze er stro bij, zodat ze altijd over een warm nachtverblijf beschikken. We controleren de dieren tijdens de verschillende rondes en we gaan er voor het donker nog altijd even langs. Als ze niet nieuwsgierig omhoog komen, is er wat aan de hand. Gelukkig hebben we weinig last van ziektes."

Wat is er leuk aan nertsen?

"Het zijn nieuwsgierige, mooie dieren met een leuk karakter. Ze zien er heel aabaar uit. Alleen in de paartijd en als ze geworpen hebben, zijn ze beschermend. We zien het als een uitdaging om ze ieder jaar net iets groter en mooier te laten worden. Ik zie ze zeker niet als een huisdier. Ik ben er best gek mee, maar het blijft mijn boterham. Ik hecht niet aan ze."

Wat is het grootste misverstand over de pelsdierenhouderij?

"Dat we het dierenwelzijn niet op orde hebben. Dat is juist uitstekend voor elkaar. Professoren van de universiteiten in Wageningen en Utrecht hebben het onderzocht. Er is geen landbouwhuisdier dat het zo goed voor elkaar heeft. De reacties van bezoekers op het bedrijf zijn meestal positief. De dieren zijn zo rustig, wat is het schoon en het ruikt bijna niet, zeggen ze dan. Ons hangt een verbod boven het hoofd, maar als dat gebeurt, verhuist de productie naar het buitenland, waar de dieren het qua welzijn beslist niet beter krijgen."

Er is in de maatschappij veel kritiek op de pelsdierenhouderij. Je moet geen dieren voor bontproductie houden, is de opvatting. Een nerts hoort niet in een kooitje, is een ander kritiekpunt.

"Het is een ethische kwestie. Het gaat niet om het welzijn, maar om de vraag of je een dier mag doden voor bont. Wat is het verschil? Het maakt een dier toch niets uit of het om het vel of om het vlees wordt gedood? Tegenstanders, veelal vegetariërs, vinden het eten van vlees ook overbodig. Het gaat erom of het dier goed verzorgd wordt."

Kun je begrip opbrengen voor de critici?

"Eigenlijk niet. Ze zijn vaak onwetend. Zij mogen de mening hebben dat je geen dieren houdt voor bont, maar dan moet je ook begrip opbrengen voor de mensen

Bettina Bosch heeft van de pelzen van hun nertsens een bodywarmer laten maken. Die trekt ze bewust aan, als ze ergens naartoe gaat. "Het is een hartstikke mooi product. Daar ben ik trots op en dat wil ik ook uitdragen", zegt ze. Het is haar antwoord op de kritiek die er op de pelsdierenhouderij is. "Daar is niks mis mee. We verzorgen de dieren prima. Welzijn staat hoog in het vaandel."

die er anders over denken. Omdat er vegetariërs zijn, ga je ook de totale veehouderij niet verbieden. Er is ook moeilijk met de tegenstanders te praten. Als je ze uitnodigt, komen ze niet. Kamerleden die de bus niet eens uit kwamen om te kijken.

Die moeten dan over zo'n belangrijk besluit als een verbod stemmen. Later hoor je dat ze eigenlijk tegen een verbod zijn, maar dat ze vóór hebben gestemd vanwege de fractiediscipline of partijpolitiek. Triest."

Dierenactivisten laten nertsens vrij uit de kooien. Is dat jullie ook al eens overkomen? Wat vind je van dit soort acties?

"Gelukkig hebben we daar zelf niet mee te maken gehad. We noemen het spottend de 'loslaatservice', maar het is heel erg. Als ze een greintje respect voor dieren in hun lijf hebben, zouden ze de hokken nooit open zetten. De nerts gaat op zoek naar een prooi. Kippen, maar ook het lievelingskonijn van de buurkinderen gaat er aan. Of ze worden overreden. Uiteindelijk overleeft de nerts het ook niet. Je mag best kritiek hebben, maar je moet van andermans spullen afblijven. Actievoerders zijn niet te stoppen. Als ze in de pelsdierenhouderij klaar zijn, gaan ze naar de volgende diersoort. Ze willen de veehouderij uit Nederland weg hebben."

De politiek heeft bepaald dat de nertsenshouderij in Nederland in 2024 verdwijnt. 170 bedrijven moeten er dan mee ophouden. Wat doet zo'n besluit met jullie?

"Dat treft je heel diep. Je wordt er boos en verdrietig van. Ze nemen je het recht van ondernemen af. Het is diefstal. Ze pakken je passie af. Je moet blijven investeren in dierenwelzijn en daar geven ze niets voor terug. Dat is toch krom? Je verliest alle vertrouwen in de politiek. Je voelt je miskend; alsof wij de dieren iets aandoen, terwijl we ze juist heel goed verzorgen."

Valt het tij nog te keren?

"We blijven strijdvast. Zolang we nog juridische mogelijkheden zien, is er hoop. De ene rechter heeft het verbod van tafel geveegd en de ander is het weer met het verbod eens. Dat is niet te begrijpen. Je klampt je vast aan een nieuwe uitspraak van de rechter. (Opmerking redactie: Op vrijdag 16 december deed de Hoge Raad uitspraak in de cassatieprocedure van de NFE tegen de Staat. De Hoge Raad heeft besloten dat het Gerechtshof een voor de HR acceptabele beslissing genomen heeft door de wet Verbod Pelsdierhouderij in stand te laten. Dit betekent dus dat in Nederland het juridische traject is doorlopen en de wet van kracht blijft. De NFE gaat nu verder procederen bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens.) Pas is een ambitieus Europees dierenwelzijnsprogramma gestart. Dat gaat ervoor dat in 2020 alle 4.000 nertsenshouderijen in Europa gecertificeerd zijn. Dat doet geen enkele sector uit zichzelf. Wij verwachten dat we al in 2017 gecertificeerd zijn. Voorlopig gaan we nog gewoon door!"

Als het doorgaat, wat betekent het dan voor jullie bedrijf?

"In ieder geval gaan we geen andere dieren houden, want die komen straks ook aan de beurt. We hebben geen plan B. Als het helemaal definitief is, moeten we naar de loopbaancoach. Voor ander werk. Of, wanneer onze kinderen dat willen, in het buitenland kijken. Canada bijvoorbeeld, al willen we zelf niet emigreren."

Zo'n zwaard van Damocles boven je bedrijf, vreet dat aan je? Hoe merk je dat?

"Natuurlijk vreet dat aan je. Je praat er elke dag over. Je kunt nu geen verdere plannen maken met je bedrijf. Stel dat morgen de mestsilo het begeeft, wat doe je dan? Het is niet rendabel om daar nog in te investeren. Dat zijn dingen waarmee bij het opleggen van het verbod met een overgangstermijn van 10 jaar geen rekening is gehouden."

Wat is voor jou belangrijker: inkomen of voldoening van het bedrijf?

"Voldoening. Een goede beloning is natuurlijk fijn, maar je moet elke dag gewoon je dieren verzorgen. Beloning of niet."

Je bent ondernemer. Is dat leuk?

"Superleuk. Je wilt het steeds beter doen. Streven naar een 10. We zitten nu zeker op een 8. Dan wil je het volgend jaar naar een 8,2. Dat is een uitdaging."

Zijn vrouwen andere ondernemers dan mannen? Letten ze bij het nemen van beslissingen op andere zaken dan mannen?

"Je hoort vaak dat mannen zakelijk zijn en dat vrouwen ondernemen op gevoel. Nou, bij ons is Henk van de plannen en ik ben van de financiën. We overleggen en zoeken de middenweg. Daar komen we altijd uit. Soms na vijf minuten, een andere keer na twee dagen."

Kun je het ondernemer zijn goed in balans brengen met de zorg voor het gezin?

"Als de nood aan de man komt, gaan de dieren voor, tenzij er écht iets met de kinderen is. Normaliter probeer je gezin en bedrijf met elkaar in balans te brengen. Dat lukt meestal goed."

Boer zoekt vrouw is een hit. Volg jij dat programma?

"Ja, leuk om bij anderen te kijken. Je kunt wel zien dat er flink is geselecteerd in de

kandidaten. Het laat de romantische kant van het leven op een boerderij zien. Het is natuurlijk niet altijd even mooi. Al met al is het wel goede PR voor de agrarische sector."

Moet er ook een keer een nertsenhouder in het programma?

"Het zou voor onze sector geweldig zijn om in zo'n programma het beeld recht te zetten. Ik denk echter dat de makers inhoudelijke discussies – niet alleen over de nertsenhouderij, maar sowieso in het algemeen – liever uit de weg gaan. Ik zou graag iemand voor ze zoeken."

Je bent druk. Is er nog tijd voor leuke dingen?

"Jazeker. Sporten: hardlopen en fitnessen. Af en toe een workshop bloemschikken. We gaan op vakantie en samen naar veilingen. Voor de buurt en de familie maken we zeker tijd."

Wat is voor jou een goede naaber?

"Dat je er voor elkaar bent. Dat wil niet zeggen dat je elke dag bij elkaar over de vloer moet komen. Het is fijn dat je als buurt bij elkaar betrokken bent. Waar je ook woont."

Bij de nertsen zijn er het hele jaar door piekmomenten. Dat begint met de paartijd in maart. Dan komen na zes tot negen weken de eerste pups (gemiddeld vijf pups per worp, kaal en maar 8 tot 10 gram zwaar). Na acht weken worden ze verspeend. Bij elk moederdier blijft één reu. De rest krijgt een eigen verblijf. Tot half november groeien ze door en dan zit de wintervacht er op. De allermooiste blijven voor de fokkerij, de andere slapen in en worden van de huid ontdaan en gedroogd. De pelzen worden verkocht op veilingen in Denemarken, Finland en Canada. De meeste pelzen gaan naar China. De prijzen verschillen sterk. Er zijn jaren geweest dat sommige pelzen wel 60 euro opbrachten. Het afgelopen jaar lag de gemiddelde prijs op 25 euro. Dat is onder de kostprijs die gemiddeld op 28 euro zit.